

התנגדתי להצעתו של אולמרט בעניין איסור פירסום ישמותיהם של השודדים, מכיוון שאני משוכנע שאיסור כזה יפגע קודם כל בעצורים הבחשודים עצמם, ויפקיר אותם לשיירות ליבם של שוטרים. אך בעוד ושהעיתון אהרנא למעשה, גם כשהוא מפרסם את שמו של השוד, תובע לעצמו אולמרט חסינות ממרה, כאשר הוא מכתים את ישמותיהם של אנשים, הנחשדים על ידו, תוך ניצול החסינות שיש לו, לדעתו.

דעתך, איך אתה חשבת על זה?
החסינות של הסעיף 1 לא תעמוד לו למטרה זו.

פילי ואזרחי

אני סבור כי שופט, שישקול את הדברים, יסכים עם הפירוש שלי, ויבצע את התחלת האשמות אישיות אינה ללולה בתפקידו של ח"כ. במילא לא יוכל הח"כ ליתנות מן החסינות הטוטאלית הנובעת מן הסעיף 1.

ואולם ח"כ אולמרט היה בטוח כי הדבר רים כלל לא יגיעו לפני השופט, וזאת מסיבה פשוטה: מילבד החסינות של הסעיף 1, עומדת לחבר'כנסת גם החסינות של הסעיף 4 באותו חוק.

סעיף 4, בניגוד לסעיף 1, אינו מעניק חסינות מוחלטת. הוא קובע:

"חבר'כנסת לא יובא לדין פלילי בשל אשמה על עבירה שנעברה בזמן היותו חבר'כנסת... אלא לאחר שניטלה ממנו החסינות לגבי האשמה הנדונה. חבר'כנסת שניטלה ממנו החסינות... דינו... כדון כל אדם".

במקרה כזה יכול רק הועץ המישפטי לממשלה לבקש את הסרת החסינות, ועדת הכנסת היא שצריכה לאשר את הבקשה, ומליאת הכנסת צריכה להתחיל על כך בהצבעה.

אולמרט היה, כנראה, בטוח כי הועץ המישפטי לא ינקוט פרוצדורה מפורטת ונדירה זו ועל כן היה בטוח כי העניינים כלל לא יגיעו לבית המישפטי.

נדמה לי שהוא לא שם לב לפרט חשוב אחד בסעיף 4, מדובר שם על "דין פלילי" בלבד, אך הוא אמר חבר על דין אזרחי.

עמדתו על כך במאמרי בשבוע שעבר, ושענתי כי ניתן לתבוע לדין חבר'כנסת במישפט אזרחי, על פיצויים בגין דיבה, לשם כך אין צורך בהסרת החסינות. היעוץ המישפטי אינו צריך להתערב. שום החלטה של הכנסת אינה דרושה.

לפרוצדורה זו יש מעשה גדולה אחת: היא מניחה בידו חבר'כנסת, ובכיוון בידיה, את האפשרות לענות ששעל דבריו חלה חסינות.

האזרח, הרואה עצמו מושמץ על ידי חבר'כנסת, יגיש נגדו מישפט אזרחי, כמו נגד כל אזרח אחר. מישפט אזרחי זה יתנהל בדרך הרגילה, אלא אם כן חבר'כנסת עצמו יבוא לבית המישפט וישטען כי איראפשר לתבוע ממנו את הפיצוי, כיוון שדובריו, הממששים עליה לממשפטה הדיבה, היו חסונים על פי סעיף 1, מכיוון שבאמרו, "למען מילוי תפקידו", אי יעשה זאת, יצטרך השופט להתחיל בסוגיה זו.

אמרתו בשבוע שעבר, ואני חוזר ואומר הישועה: אם יקום חבר'כנסת אולמרט בבית המישפט וישטען כי אמר את אשר אמר על גנדי, מירחתי וכו' במסיגרת החסינות שלו, הוא יגזור על עצמו מוות פלילי ומסור.

אחרי מה שהצהיר בענין חסינותו כי כפי שהאשמות מוחייבות, תהיה הודעה כזאת הודאה פומבית בכך שהוא שקרן ורמאי, רברבן ופחזן.

עצת הועץ

אולמרט יודע זאת היטב, ועל כן ניסה להתחמק מן הצורך הזה.

כאשר הגיש גנדי את תביעתו, צריך היה אולמרט להודיע בטלוויזיה: לא אטר ען בבית המישפט שיש לי חסינות. זאת היתה התגובה הפשוטה, ההגונה, הנובעת מדבריו הקודמים.

תחת זאת השמיע תגובה מוחייב: הוא יפנה לועץ המישפטי, כדי שזה יתן לו החנייה.

באותה מידה של הצדקה יכול היה למר: ואשאל את הועץ המישפטי אם מותר לי לגנוב או לרמות.

אולי קיווה אולמרט שהועץ המישפטי יגיד לו שאין הוא צריך להישפט. אך הועץ המישפטי נתן לו, כמובן, את הרשונה הסבירה, המתבקשת מאלה: רק השופט צריך לקבוע הלכה לגבי החסינות. בלית ברירה הצהיר אולמרט כי הוא "יקבל את ההחלטה השופט".

והרי הצהרה מטופשת. כל אזרח במדינה חייב לקבל את ההחלטה השופט. אין זה מעשה שבהתנדבות. אבל יש בכל זאת עוקץ נסתר בהודעה זו, כי מה פירושה של "קבלת ההחלטה של השופט" במיקרה זה?

השופט כלל לא יבוע את דעתו על ענין החסינות, אלא אם כן אולמרט עצמו יענה נקודה זו.

מהודעת אולמרט מתקבל הרשם כי הוא אינו מתכוון — בעצמו או באמצעות פרקי ליטו — להעלות טענה זו בבית המישפט, בניגוד מפורש למה שהצהיר באונוי מילי יון איש בשיחתו עם חיים יבין.

אור אזרחי בטלוויזיה

איי אפשר שלא להגיב, בהקשר זה, על התנהגותה המזונה — אם להשיג תמש ובלשון המעטה — של הטלוויזיה. כאשר הגיש גנדי את תביעתו, לא קידמה הטלוויזיה את הדבר בברכה, כי אפשרות שהעניינים יובאו סוף-סוף להכרעה מישפטית.

הטלוויזיה הביאה אל האקרון מישפטן כלשהו, שאמר כי הגשת התביעה היא "תרגיל מוצלח", מכיוון שאולמרט נתנה מחסינות. כלומר: גנדי לא הגיש את התביעה כדי להביא להכרעה מישפטית, אלא כדי להחיל על הפחשה את העיקרון של "סוב יודיעה", כך שאי אפשר יהיה עוד לדבר עליה. חיים יבין, שאינו יודע כמישפטן, הצטרף לקביעה זו, תוך רמז ובלשון חדר-משמעי שאכן והרי מגמתו של גנדי.

אזרח מישפטן ידע, כמובן, שיש עצם השמעת דעתו זו היא כיוון המור של בית המישפט, ופגיע קשה ביותר בזכותו של אדם לבי מישפט כלא משואפינים. אני מוק וזה שידע גם כי קביעתו לגבי ח"כ חסינות רחוקה מדעמוך על רגליים מוצקות, כפי שניסיתי להוכיח לך מעלה.

הופעתו של מישפטן זה היתה ישערי רייה מישפטית, המשך התגמה להפך את הטלוויזיה לטריבוטל עממי. אך כל פעולת הטלוויזיה בפרשה זו היא ישערי ריה ציבורית, המעוררת למחשבה חדשה על עצם אחריותה (או חוסר-אחריותה) של הטלוויזיה, ככלי תקשורת מונופוליסטי.

הטלוויזיה אינה רומה דעיתון.

קודם כל, מפני שהיא מגיעה למיליון צופים, השומעים כל מילה במהירות והחדשות — בניגוד לעיתון, המגיע לחוג מצומצם הרבה יותר, ושקראי אינם קוראים כל מילה.

שנית, כשעיתון אחד כותב גירסה אחת, יכול עיתון שני לפרסם גירסה נגדית. יש תחרות. כימעט כל אזרח ימצא אכנסיה לתגובתו. אך מי יכול להתחרות בטלוויזיה המונופוליסטית? אינו הכרחה יכולה להפריך טענה שהטלוויזיה הפריחה, ובאופן חותי ושמיעתי, ובמאות אלפי בתי?

שלישית, בכל עיתון יש מדור של מיכתרים למערכת, ויש ומותקן יכול לפרסם שם את גירסתו וכל עיתון יכול (ורוב עיתוני ישראל, אם כי לא כולם, הם כאלה) לפרסם את המיכתב. בטלוויזיה אין מדור כזה, אין אפשרות של תגובה, אין הכרח שזה, אין התנגדיות.

רביעית, כל עיתון חשוף לתביעת דיבה, ומעמדה של הטלוויזיה, כגוף וממלכתי, הוא שונה, עד כה לא הצליח איש לזכות בתביעת דיבה נגדה, ואחריותה של הטלוויזיה על פי חוק לשון הרע עדיין לא עמדה במבחן מישפטי.

כאשר הטלוויזיה מתחכמת מן אחרי חסינותו של חבר'כנסת — האמיתית או המדומה — היא מור סיפה חטא על פשע. כאשר היא עורכת מובצע פירסומות כביר, כדי לתת תפוצה מורכבת להאשמות של חבר'כנסת הנהנה (דעתה) מחסינות מוחייבת — הרי זה דבר חמור שיבעתיים.

במקדם או במאוחר לא יהיה מנוס מבדיקה יסודית של מעמדה של הטלוויזיה כולה, מפינה ומסודות, מוסרית, מישפטי, ציבורית ועיתונאית.

גנדי: האם הוא יכול להחגונן?

מניעת מיבחן זה תפגע ביסודות מדינת החוק, היא תפתח פתח להפקרות מקראטיסטית, שלא יהיה לה גבול. הפקרות זו תביא בסופו של דבר בהכרח לדיכוי חופש העיתונות והחרות הפרלמנטרית.

מה חשוב ומה לא

לפיוס, הערה עקרונית: לא הבעתי במאמר זה אף ברמו את דעתי על ההאשמות שפורסמו. כי דיעה זו כלל אינה חשובה לגבי ניתוח הדברים, החברים ושנאמרו כאן על זכויות האדם, על מוגבלות החסינות הפרלמנטרית, על חובת העיתונות ועל הצורך להבא את הדברים להכרעה מישפטית בלי משואפים — נכונים באותה המידה אם גנדי הוא מלך הגאנגסטרים או אלוף חף-משפט, אם בצלאל מירחתי הוא ראש הפשע הר מאורגן או קבלן תמים. בשני המקרים יש להם בדיק אותן הוכחות — לתבוע את מאשימיהם לדין ולנסות להוכיח בבית המישפט שהאשמות אינן נכונות.

והרי הזכות שהאנגלים קוראים לה "זכר" תו של כל אדם ליהנו בבית המישפט. יחסי האישי לאלוף רהבעם זאבי כלל אינו רלוונטי לוויכוח זה. בשנות כהונתי בכנסת התקפתי אותו פעמים רבות, ובחריט מירבית, על מעשים והתבטאויות שנגדו את השקפתי וישפסלתי אותם מכל וכל. הגשתי לפחות תריסר שאילתות על פעילותו כאלוף-סיקור, במיקרה אחד תבעתי חקירה ושל פעולה צבאית מסויי מת שיוחסה לו, והגעתי עד לוועדה-החוקי והבטיחתי ולרמטכ"ל חיים ברלב, את בצלאל מירחתי איני מכיר אישית.

החבר אינו חשוב לענין. מה שחשוב כאן לדין אינו גורלם האישי של שני אלה, או חבריהם. עומדים כאן למיבחן יסודות החבי רה הרמיקרטית, וזכותו של כל אדם — אחר או שנוא, צדיק או שפם מכל שפם — ליהנות מזכויות אדם שאינן ניתנות לעירעור.

הוא נראה כי פרשה זו מדליקה נורה אדומה ליד האקרון.

עצת אחיחול

כל הבחינות האלה, שונה לח' לזוטין מצבו של הארץ.

בניגוד להתנהגותה הפחדנית של אולמרט, והתנהגות המזונה של הטלוויזיה, חלק הארץ בדרך ישרה.

הוא פירסם האשמות חדי-משמעיות, וי הוא עשה זאת על אחריותו. ניתן היה לתבוע אותו על כך לדין, והדבר אכן נעשה.

הארץ, עורכיו וכתיביו, נושאים באחריות ואחריות ופלילית לפירסומיהם. הם קיבלו על עצמם סיכון חמור ביותר בפרסום את הסיקרה, הכוללת שמות מפורשים והאשמות מפורשות.

רק בבית המישפט יוכל לקבוע אם אכן היו בידי הארץ ראיות קבילות ומספיקות לביסוס האשמות אלה — ואין איש יכול או צריך לתבוע על כך דיעה מראש. רק חבר אחד אסור להארץ לעשות: להתחבא מאחרי החסינות של הח"כ.

שמעתי שיש מי שמיעצים לעיתון לביקש שיטה זו, לטעון כי כל מה שפורסם עליו כבר נאמר על ידי ח"כ אולמרט, וכי על-כן חסינותו אלה או להסוד (מה של אולמרט חלה גם על פירסום זה ושל הארץ).

אני מקווה מאד שהעיתון לא ייתפס לעצת אחיחול זו. כי דרך זו היתה מהווה התחמקות בולטת, ומכתומה את מעמדה של העיתון כזאת החופשית כולה. אני משוכנע כי הדבר לא יקרה.

אסור לאיש לעשות דבר שימנע את בירור הפחשה כולה, בצורה היסודית וזר פומבית ביותר, בבית המישפט. חובתם של התאשימים, אחרי שניצלו את כלי התקשורת להפצה מירבית ושל האשמה תיחם, היא להוכיח את הדברים בבית המישפט. וזכותם של המואשמים היא לבי סוח להוכיח את הפותם.